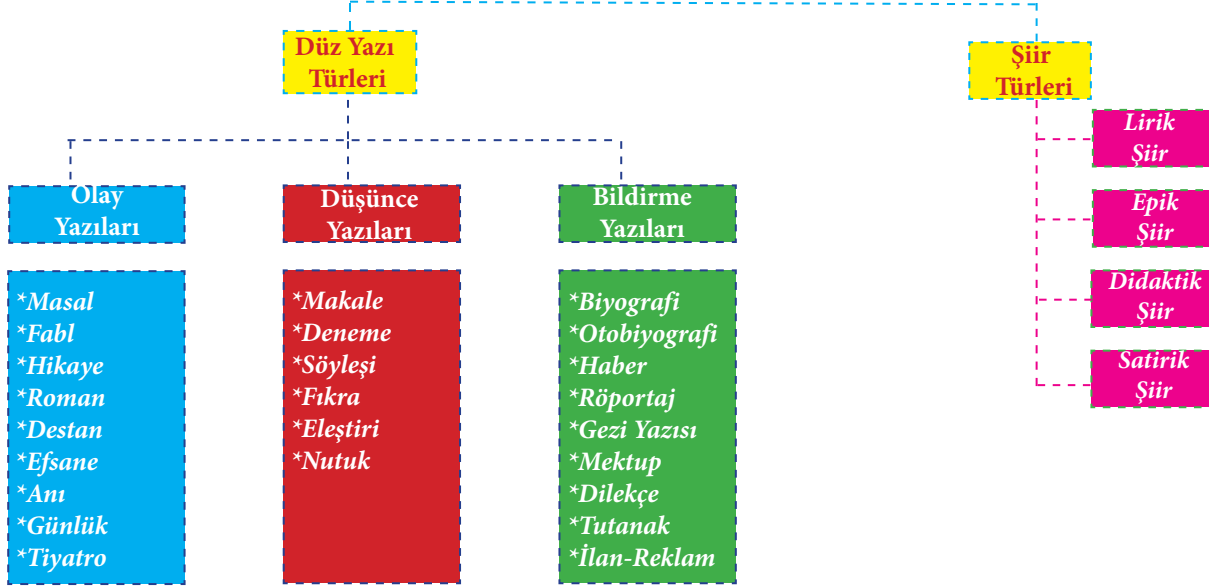

Olay Yazıları

Masal: Hayali karakterlerin yer aldığı olağanüstü olayları, yer ve zaman unsurlarını belirtmeden anlatan bir türdür. **Masalların başlıca özellikleri şunlardır:**

- *Genellikle tekerleme ile başlar.
- *Her zaman iyiler kazanır, kötüler kaybeder.
- *Eğitcilik ve öğreticilik esastır.
- *Yer ve zaman unsurları belirsizdir.
- *Masallardaki olayların gerçekte bir ilgisi yoktur.
- *Olağanüstü özelliklere sahip kahramanlara yer verilir.
- *Evrensel konular ele alınır.

Fabl: İnsan dışındaki varlıklara, insanlara ait özellikler verilerek onların başından geçen olayların anlatıldığı, sonunda ders verme amacı güden kısa yazılardır. **Fablların başlıca özellikleri şunlardır:**

- *Kahramanları genellikle hayvanlar ve bitkilerdir.
- *Ders vermek amacıyla yazılır.
- *Evrensel konular ele alınır.
- *Beydeba, Ezop ve La Fontaine, fabl türünde örnekler yazmıştır.

Hikaye: Olmuş veya olabilecek olayları belli bir plan çerçevesi içinde yer ve zamana bağlı olarak anlatan yazı türüne hikâye (öykü) denir.

- *Yaşanmış ya da yaşanabilir olaylar anlatılır.
- *Dar bir zaman dilimini kapsar.
- *Olayla ilgili yer ve zaman bellidir.
- *Romana göre kısa eserlerdir.
- *Karakter sayısı azdır.
- *Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinden oluşur.
- *Kısa soluklu eserlerdir.
- *Olay, başlangıçtan sonra doğru giden bir olayın bir anlık parçasıdır.

www.yeninesilturkce.com

Roman: Toplamların ve fertlerin başından geçmiş veya geçmesi mümkün olayları geniş olarak, ayrıntılarıyla anlatan yazı türüne roman denir.

- *Yaşanmış ya da yaşanabilir olaylar anlatılır.
- *Geniş bir zaman dilimini kapsar.
- *Olayla ilgili yer ve zaman bellidir.
- *Hikâyeye göre uzun eserlerdir.
- *Karakter sayısı fazladır.

Uyarı: Hikaye ve roman arasında ayrıntı farkı vardır. Romanlar, olay ve kahramanları daha geniş ele alırken; hikâyeler daha dar bir şekilde yazılır.

Destan: Bir ulusun kahramanlık-larını, savaşlarını, büyük toplumsal olaylarını anlatan ve genellikle şiir (nazım) biçiminde oluşturulan eserlere destan denir.

- *Yazı türleri içinde en uzun olanıdır.
- *Efsaneden sonra bilinen en eski türdür.
- *Sözlü edebiyat ürünüdür; ancak sonradan yazıya geçirilen destanlar da vardır.
- *Olağanüstü olaylar ve kahramanlar vardır. *Destan kahramanları yarı tanrısal nitelikler taşıyan han, hakan ve kağan gibi kişilerdir.

Anı (Hatıra):

Yaşanmış olayların, üzerinden zaman geçtikten sonra yazıldığı yazı türüne anı (hatıra) denir.

- *Bir kişinin yaşadığı veya tanık olduğu olaylar anlatılır.
- *Yazar, olayları kendi bakış açısından anlatır
- *Geçmişe ışık tutar.
- *Tarihsel olayların öğrenilmesine katkıda bulunur.

Olay Yazıları

Günlük (Günce):

Düzenli bir biçimde yazılan, tarih atılan günlük notlara, bir yazarın yaşamı boyunca günü gününe yazdığı yazılara günlük denir.

* Olaylar günü gününe, tarih belirtilerek yazılır.

* Kısa yazılardır.

* Kaleme alan kişinin yaşamından izler taşır.

* İçten ve sevecendir. Anlatımda "iç konuşma" yöntemi kullanılır.

* Günlük "ruzname, günce, dert dökme defteri, jurnal, isimleri ile de değerlendirilmiştir.

Tiyatro:

Sahnede oynatılmak üzere yazılan yazılardır.

Olaylar sahnede canlandırılır.

Perdeler hâlinde oynanır.

Olaylar; komedi, trajedi ve dram şeklinde olabilir.

* Türk Edebiyatında ilk tiyatro örneği Şinasi / Şair Evlenmesi'dir.

* Tiyatrodan önce Orta Oyunu ülkemizde kültürel açıdan yer almaktadır.

www.yeninesilturkce.com

Düşünce Yazıları

Makale: Herhangi bir konuda bilgi vermek veya bir gerçeği savunmak için yazılan yazılara makale denir.

* Makalenin temel ögesi fikirdir.

* İnceleme ve araştırmaya dayanır.

* Bir tezi savunmak, desteklemek amacı taşır.

* Makalelerde bilimsel verilerden yararlanılır.

* Gazete ve dergi yazısıdır.

* Dergilerde yayınlanan bilimsel makalelerin aktüel olma şartı yoktur.

* Bilgiye ulaşmadan, duygu ve düşüncelerle makale yazılmaz.

Deneme: Bir yazarın herhangi bir konu üzerinde, özel görüş ve düşüncelerini iddiasız, kesin kurallara varmaksızın anlattığı yazılara deneme denir.

* Denemede konu sınırlaması yoktur.

Yazar, istediği konuyu ele alıp işleyebilir.

* Yazarın anlattıklarını kanıtlama kaygısı yoktur.

* Yazar kendisiyle konuşuyor gibi bir anlatım kullanır.

* Anlatılanlar kesin bir sonuca bağlanmaz. Denemede alabildiğine kişisel ve kendine özgünlük vardır.

Söyleşi (Sohbet): Yazarın, gündelik olaylarla ilgili düşüncelerini, okuyucu ile karşı karşıya oturup konuşuyor-muş gibi içten bir hava içinde yazdığı yazılara sohbet denir.

* Karşılıklı konuşma havası içinde yazılır.

* Belirli konusu yoktur. Her şey sohbet konusu olabilir.

* Gazete ve dergi yazılarıdır.

* Yazarın kendi kişisel düşüncesi ağırlıktadır.

* En önemli özelliği, samimi bir üslupla kaleme alınmasıdır.

* Yazarın öğretme ve kanıtlama amacı yoktur.

Fıkra: Bir yazarın, herhangi bir konu üzerinde, kişisel anlayış, görüş ve düşüncelerini güzel bir üslupla, hiçbir kanıtlama gereği duymadan anlattığı yazı türüne fıkra denir. Mizah ve gazete köşe yazısı olmak üzere iki türde fıkra vardır.

* Gazete yazısıdır.

* Yazar düşüncelerini kanıtlama yoluna gitmez.

* Dil doğaldır. Günlük deyimlere, yer yer nükteli sözlerle yer verilir.

* Okuyucuyla sohbet ediyormuş havası hakimdir. Anlatım senli benlidir.

Eleştiri: Bir sanat eserinin olumlu ya da olumsuz yanlarını somut verilere dayanarak yargılayıp eserin gerçek değerini ortaya koymak amacıyla yazılan yazı türüne eleştiri denir.

* Eleştiri yazıları, bir eseri tanıtmayı amaçlar.

* Eleştiri yapan kişiye eleştirmen denir. Değerlendirme yazılarıdır.

* Eleştiride esas olan sadece olumsuz yanları değerlendirmek değil, olumlu yanları da gözler önüne sermektir.

* Eleştirinin amacı, okuyucuya ve yazara kılavuzluk yapmaktır.

Nutuk: Nutuk, kelime anlamı olarak, "söz, lakırdı; söyleyiş, söylemek kuvveti" demektir. Türkçede bu kelime daha çok "bir topluluğa karşı söylenilen söz, hitabet" karşılığında kullanılmaktadır.

Dinleyenleri coşturmak ve belli bir amaca yönlendirmek; onlara bir duyguyu, bir düşünceyi, bir isteği, bir ülküyü aşılamak; önemli açıklamalarda bulunmak için yapılan etkili, coşkulu konuşmalara Söylev (Nutuk) denir. Atatürk'ün "Nutuk" adlı eseri bu türe bir örnektir.

Bildirme Yazıları

Biyografi (Yaşam Öyküsü):

Tanınmış, eserler yazmış, ün bırakmış kişileri tanıtmak amacıyla yazılan yazılara biyografi denir.

*Önemli şahısların hayatı başkası tarafından anlatılır.

*Anlatılan kişinin hayatı tarih sırasına göre ele alınır.

*Kurgusal değildir, gerçekçidir.

*Üçüncü kişinin ağzıyla anlatılır.

Otobiyografi**(Öz Yaşam Öyküsü):**

Bir insanın, kendi hayatını kendisinin yazdığı eserlere otobiyografi denir.

Biyografilerde kişinin hayatı, çalışmaları başkası tarafından yazılırken otobiyografilerde kişi kendisini anlatır, yazar.

*Kaynak olarak kişi kendisini ve aile büyüklerinden aldığı bilgiyi kullanır.

*Birinci kişinin ağzıyla anlatılır.

Haber Yazısı:

Belli bir zaman içerisinde geçen olayları anında okuyucuya bildiren gazete yazılarına haber denir. Gazetelerde haber toplayan kişilere muhabir denir.

*Haber yazılarında temel ilke nesnelliktir.

*Bir haber yazısı 5N1K (kim, ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin?) sorularına cevap vermelidir.

*Haber; ilginç, yeni, doğru ve önemli olmalıdır.

www.yeninesilturkce.com

Röportaj:

Gazetecilerin bir yeri, bir kurumu ziyaret ederek o yerin özelliklerini, orada gördüklerini, kişisel düşünceleriyle birleştirip fotoğraflarla belgeyerek kaleme aldıkları yazılardır.

Gezi Yazısı: Gezip görülen yerlerin anlatıldığı yazı türüdür.

*Gezilen yerlerle ilgili izlenimler edebî bir üslupla anlatılır.

*Yazar, iyi bir gözlemcidir.

*Duygu ve düşüncelere yer verilebilir.

*Evliyâ Çelebi'nin Seyahatnâme adlı eseri bu türe örnektir.

Mektup: Bir şey haber vermek, sor-mak, istemek veya duyguları bildir-mek için yazılan yazılardır.

Hitapla başlar ve mutlaka tarih atılır.

*Özel mektuplar, edebî mektuplar, resmî mektuplar ve iş mektupları olmak üzere dört türü vardır.

*Özel mektuplar; yakın çevremizdeki insanlara yazılır.

*Edebî mektuplar, edebiyatçıların birbirlerine gönderdikleri mektuplardır.

*Resmî mektuplar, devlet dairelerinin kendi aralarındaki mektuplaşmalarıdır. İş mektupları, kişiler ve ticari kurum arasındaki mektuplaşmalarıdır.

Dilekçe: Bir isteği, bir şikayeti duyurmak veya bir konuda bilgi vermek, bilgi istemek için yazılan başvuru yazısına dilekçe denir.

*Dilekçeler, konularına göre uzun veya kısa olabilir. Konular kısa ve öz olarak belirtilir. Gereksiz ayrıntılara yer verilmez.

*Dilekçelerde ciddi, ağırbaşlı bir dil kullanılır. Anlatımın yalın ve duru olmasına özen gösterilir. Süslü, yapmacık, laubali ifadelerden kesinlikle kaçınılmalıdır.

*Adres-imza-tarih bölümlerine dikkat etmek gerekir.

Tutanak: Belgelenmesi gereken bir durumu tespit edenler tarafından hazırlanıp imzalanan belgeye tutanak veya zabıt denir.

Tutanakların başlık ve sonuç bölümünde tutanak oldukları belirtilmelidir. Tutanakta tarih ve gerekirse saat bilgisine yer verilmelidir. Tutanakta olaya şahit olanlar veya toplantı başkanlarının adı, soyadı ve imzası yer almalıdır. Tutanakta kronolojik sıraya göre anlatım yapılmalıdır.

Örneğin trafik kazasında tutulan resmi belgelere tutanak denir.

İlan-Reklam:

Herhangi bir konuda duyuruda bulunmaya ilan denir.

Bir malı, bir ürünü çeşitli iletişim araçları yoluyla ilgilenecek olanlara veya kitlelere duyurmak ve tanıtmak amacıyla hazırlanan yazılı veya görsel içeriğe reklam denir.

Lirik Şiir:

Lirik Şiir, şairin ruhunda ortaya çıkan ve yükselen heyecan duygularını, içli bir biçimde ifade eden, duygu yüklü olan şiirlere denir. Lirik şiir, toplumun neredeyse her kesimini alakadar eden, acı ya da sevinç gibi ortak olan duyguları veya özlem, ayrılık, aşk gibi kişisel duyguları coşkulu bir biçimde işler.

“Kara dutum, çatal karam, çingenem
Nar tanem, nur tanem, bir tanem,
Ağaç isem dalımsın salkım saçak
Petek isem balımsın oğulum
Günahımsın vebalımsın.
Dili mercan, dizi mercan, dişi mercan
Yoluna bir can koyduğum,”

Epik Şiir:

Kahramanlık, yiğitlik, savaş” konularını ya da tarihi bir olayı coşkulu bir şekilde işleyen şiirlere denir. Destansı özellikler gösteren şiirlerdir.

“Bizdik o hücumun aşkıyla kanatlı
Bizdik o sabah ilk atılan safta yüz atlı
Uçtuk Mohaç ufkunda görünmek hevesiyle
Canlandı o meşhur ova at kişnemesiyle”

Didaktik Şiir:

Belirli bir fikri kabul ettirmek ya da belirli bir konuda bilgi vermek, nasihat etmek, ahlaki olarak bir ders vermek için yazılan, öğretici olan şiirlerdir.

“Dostum diye inanıp sır söyleme sakın
Ne kadar olsa da güvenilir ve yakın
Sırrın sende bile durup gizlenmezken
Durur mu hiç dostunda, iyi düşün.”
(Atabetü'l Hakayık

Satirik Şiir:

Toplum hayatında aksayan yönlerin, düzensizliklerin; insanların çeşitli konulardaki becerisizliklerinin ve zayıflıklarının anlatıldığı yergi şiirlerine denir. Satirik şiirde amaç, tembelliği, açgözlülüğü, çıkarıcılığı; adaletsizliği, haksızlığı, rüşveti vs. eleştirmektir. Şair bunu iğneleyici bir anlatımla gerçekleştirir.

“Söylersin de söz içinde şaşmazsın
Helâli haramı yersin seçmezsin
Nasibin kesilir de sular içmezsin
Akar çaylar senin olsa ne fayda”
Pir Sultan Abdal

